

Proposta d'estàndards d'acreditació de les titulacions

El procés d'aprovació dels estàndards d'acreditació

Els nous títols, dins les proves pilot d'adaptació de les titulacions a l'Espai europeu d'educació superior (EEES), que les universitats atorgaran com a títols propis hauran de ser acreditats per l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya (AQU Catalunya) tan bon punt en finalitzi la implantació.

L'acreditació consistirà en una decisió formal de la Comissió d'Acreditació d'AQU Catalunya basada en un informe d'avaluació, realitzat per experts, sobre el compliment d'uns estàndards. Un primer pas en el camí que porta cap a l'acreditació és l'establiment d'aquests estàndards, els quals hauran d'estar en línia amb els referents internacionals. L'experiència acumulada en molts països europeus, que ja han avançat en l'establiment del procediment d'acreditació, ens permet iniciar el procés d'establiment dels estàndards amb la garantia que estem en la bona via i que els ajustaments que haurem d'anar introduint seran fonamentalment deguts a la voluntat de millora constant del procés més que no pas a un canvi de rumb en aquest procés. És doncs fonamental, d'una banda, adequar-se a les referències existents i, de l'altra, analitzar i debatre la seva adequació al sistema universitari català.

Segons la LUC correspon a la Comissió d'Avaluació de la Qualitat (CAQ) l'establiment i l'aprovació dels estàndards i correspon a la Comissió Permanent del Consell de Direcció atendre les possibles reclamacions a l'hora d'aplicar-los. El reglament de la CAQ estableix que la Comissió de Vicerectors de Qualitat pot fer arribar tots els suggeriments i les aportacions a les reunions de la CAQ, que els haurà de considerar. D'altra banda, a més dels aspectes formals, és fonamental que les universitats, per mitjà dels seus representants, considerin que els estàndards establerts són els més adients per a la convergència amb l'EEES. És per això que s'ha dissenyat un procediment d'aprovació que permeti una bona interacció entre totes les parts implicades.

El procés d'establiment dels estàndards s'ha dividit en dues etapes. En la primera s'aprovaran els estàndards adients dins el marc del projecte pilot, mentre que en la segona s'aprovaran les evidències o els indicadors significatius i també l'establiment de valors normatius de referència per a cada element i estàndard.

La primera etapa constarà dels passos següents:

- preparació d'una proposta per la Comissió Específica per a l'Avaluació de les Titulacions i Programes (ATP)
- anàlisi i presentació de propostes dels vicerectors de Qualitat
- debat i aprovació condicionada per la CAQ
- anàlisi i aportacions de la Comissió Permanent del Consell de Direcció
- aprovació definitiva per la CAQ
- publicació dels estàndards

Marc de referència

Aquesta proposta s'ha elaborat a partir de la *Guia general per dur a terme les proves pilot d'adaptació de les titulacions a l'EEES*, projecte pilot del DURSI que portarà, després dels tres anys d'implantació de les titulacions, a la seva acreditació com a títols propis de les universitats catalanes.

Els apartats de contingut d'aquesta guia han determinat la selecció de les dimensions, els aspectes i els elements que s'han de prendre en consideració en un procés d'acreditació. L'ATP va seleccionar els estàndards a partir dels quatre referents internacionals següents:

- Netherlands Accreditation Organization. *Examination framework for new degree courses on higher education*, 14 de febrer de 2003
- Council for Higher Education Accreditation. *The Competency Standards. Project: Another Approach to Accreditation Review*. Washington DC, 2000
- European Consortium of Innovative Universities (ECIU). *Evaluation & Accreditation Criteria*. ECIU; EQRC. *Quality Review Criteria*, juny de 2001

- World Federation for Medical Education. *WFME Global Standards for Quality Improvement*, 2003

La proposta que es presenta a continuació ha pres en consideració tant el caràcter experimental del projecte com el dels estàndards proposats, per tal que permeti obtenir una visió comprensiva del conjunt de la titulació.

L'estructura de la proposta engloba tots els apartats del quadre següent, llevat dels apartats d'evidències i normes (les parts ombrejades de l'esquema).

Serà un treball posterior, que es realitzarà amb la interacció de diferents agents, el que permetrà proposar les evidències o els indicadors significatius per a l'element i l'estàndard considerats, com també la possibilitat d'establir aproximacions factibles a "valors normatius de referència" que permetrien orientar els requisits a l'acreditació.

Estàndards d'acreditació

1. Context general que justifica i dóna suport a la implantació de la titulació

1.1 Des de la perspectiva externa

El pla d'estudis de la titulació hauria d'anar precedit d'una anàlisi que considerés aspectes quantitatius i qualitatius com ara les característiques o l'orientació de la titulació (per exemple, si el perfil esperat del graduat és de tipus professionalitzador o bé es basa en els requeriments d'un determinat camp disciplinari), la demanda acadèmica o la

possible demanda sociolaboral (interès econòmic i social respecte dels nous titulats) i la possible equivalència de la titulació amb d'altres a escala europea. En aquest pla pilot la titulació ha de complir els requisits següents d'amplitud del currículum que figuren en el conveni del Pla pilot d'adaptació a l'EEES.

Elements o objectes

- Caràcter i orientació de la titulació
- Demanda acadèmica i laboral prevista de la titulació
- Equivalència de la titulació amb d'altres a escala europea
- Estratègies per promoure titulacions conjuntes amb altres universitats europees

Estàndard

- La qualificació final que es pretén per a la titulació correspon a la descripció de la qualificació de graduat (*bachelor*) o postgraduat (*master*) que en general s'accepta internacionalment.
- La qualificació final que es pretén es basa en requeriments fets per la disciplina acadèmica, la pràctica acadèmica internacional i, si escau, la pràctica rellevant en la prospectiva del camp professional.
- Per a les noves titulacions de graduat i postgraduat, la demanda acadèmica, social i/o professional justifica la proposta d'implantació de la titulació.
- La institució assegura que els seus títols són transportables en l'àmbit de l'espai universitari europeu.

1.2 Des de la perspectiva interna

L'anàlisi de la situació de la institució per oferir correctament la titulació hauria de considerar aspectes com ara el lideratge i el suport interns per dur a terme el programa de formació, el personal i els recursos materials necessaris o la sinergia amb altres programes de la mateixa institució o d'altres universitat.

Elements o objectes

- Lideratge i suport interns per desplegar la proposta de nova titulació
- Recursos humans i materials disponibles
- Prospectiva sobre la necessitat de disposar de nous recursos
- Establiment de sinergies amb altres programes de la mateixa institució

Estàndard

- Els objectius del programa són coherents amb la missió de la institució i el seu pla estratègic.
- Les funcions dels responsables acadèmics del programa estan establertes clarament.
- Hi ha un sistema de comunicació efectiva entre els diferents àmbits de la institució que facilita la qualitat i l'èxit del programa.
- La institució té els mitjans adequats i suficients per assegurar a l'usuari la qualitat de la titulació oferta.

2. Programa de formació

2.1 El perfil de formació i els seus referents

El perfil de formació establert en un pla d'estudis ve determinat per una anàlisi de les competències professionals per a les quals habilita la titulació, i també pels requisits formatius i la tradició acadèmica existent tant a Catalunya com en l'àmbit internacional.

Les competències específiques de la titulació estan relacionades de manera més directa amb el maneig dels conceptes, les teories o les habilitats desitjades en un investigador o en un professional.

Les competències transversals, comunes a la majoria de titulacions però amb balanços diferents, tenen en consideració, en canvi, aspectes com són els valors ètics, la gestió de projectes i d'informació, el treball en equip, la comunicació oral i escrita en diferents llengües o la mobilitat.

L'estructura curricular ha de tenir en compte el pes en crèdits per tal que respongui als requeriments de cada nivell, però també cal que respongui a una seqüència i un grup d'assignatures coherent amb els objectius formulats.

Elements o objectes

- Definició del perfil de formació amb identificació de les competències específiques i transversals
- Estructura adoptada: les matèries (assignatures), el seu pes curricular en ECTS dins el programa i els seus descriptors
- Oferta curricular d'optativitat i de lliure elecció
- Seqüència dels continguts del pla d'estudis en relació amb el perfil de formació establert
- Matèries (assignatures) amb objectius (identificant les competències més significatives, específiques i transversals), continguts, activitats d'aprenentatge, i enfocament de l'ensenyament i metodologia d'avaluació

Estàndard

- La institució ha formulat clarament les competències específiques i transversals, i ha expressat què s'espera dels graduats en termes de coneixements, habilitats i actituds pel que fa a la formació futura i als seus rols professionals futurs.
- La titulació ha traslladat els objectius al programa formatiu.
- El programa inclou un grup coherent de cursos i d'activitats educatives que proveeixen d'una cobertura apropiada tant d'aspectes fonamentals com avançats relatius a les matèries previstes en el programa, degudament actualitzades.
- Els programes especifiquen els objectius, la distribució de l'activitat de l'estudiant en relació amb els ECTS, i també l'enfocament de l'ensenyament i la metodologia d'avaluació.

2.2 L'enfocament del procés d'ensenyament-aprenentatge

Dues són les qüestions bàsiques que guien aquest procés: la determinació dels principis que orienten els mètodes d'ensenyament i aprenentatge i les metodologies que es posen en pràctica per tal d'assolir els objectius establerts.

Elements o objectes

- a) Principis que orienten l'enfocament del procés d'ensenyament-aprenentatge
- b) Activitats d'aprenentatge proposades als estudiants: tipologia i volum de treball implicat en cadascuna de les assignatures

Estàndard

- Els objectius de formació i les matèries que componen el programa, la concepció didàctica, els mètodes d'ensenyament emprats i la manera d'avaluar reflecteixen la qualificació acadèmica i professional que atorga la titulació.
- El programa inclou projectes o activitats estructurades en les quals els estudiants, treballant individualment o en equip, apliquen el que han après prèviament a resoldre problemes específics.
- Un programa professionalitzador inclou pràctiques en empreses o institucions.
- El programa de formació inclou un treball final integrador dels aprenentatges assolits.

2.3 Els criteris de certificació i avaluació de la progressió acadèmica

Aquest apartat considera tant els principis que orienten l'avaluació dels aprenentatges com la materialització d'aquests principis en forma de procediments d'avaluació.

Elements o objectes

- a) Principis que orienten l'avaluació de la qualitat del procés d'ensenyament-aprenentatge
- b) Procediments d'avaluació

Estàndard

- Tots els mètodes d'avaluació i els instruments emprats per determinar l'aprenentatge dels estudiants són vàlids, consistents i coherents amb els objectius d'aprenentatge establerts pel programa.
- Els criteris per avaluar el rendiment (els resultats) dels estudiants mitjançant l'ús d'un sistema de valoracions estan establerts clarament, són públics i entesos per estudiants i professorat.

2.4 El perfil d'accés a la titulació

En aquest apartat es consideren, d'una banda, la descripció de les característiques més significatives dels estudiants de nou accés en relació amb el perfil de formació establert i, de l'altra, les accions específiques de la comunitat per facilitar la millor adequació dels estudiants a l'exigència de la titulació.

Elements o objectes	Estàndard
<p>a) Descripció de les característiques més significatives dels estudiants de nou accés en relació amb el perfil de formació establert</p> <p>b) Accions específiques de la comunitat per facilitar la millor adequació dels estudiants a l'exigència de la titulació</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Els criteris d'admissió i els requisits d'entrada estan clarament delimitats. ■ La selecció de criteris i els procediments de resolució són clars i públics. ■ La institució ha establert accions específiques adients per facilitar una bona inserció acadèmica als nous estudiants.

3. Planificació operativa del pla d'estudis

3.1 El professorat

En aquest apartat es consideren les característiques de la plantilla de professorat implicada en el programa.

Elements o objectes	Estàndard
<p>a) Tipologia i volum del professorat</p> <p>b) Accions d'informació i formació del professorat i del personal d'administració i serveis</p> <p>c) Mecanismes d'avaluació del professorat</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ El professorat té l'experiència i la formació docents adequades als objectius establerts pel programa. En el cas del postgrau, el professorat està involucrat en activitats de recerca. ■ Hi ha prou professorat per cobrir adequadament la impartició i l'avaluació de les diferents matèries, la interacció entre professor i estudiant, les tutories, la gestió i les responsabilitats associades al funcionament del programa. ■ La institució té, per escrit, les polítiques de selecció, formació, avaluació i promoció del seu professorat.

3.2 Els recursos materials

En aquest apartat es consideren tant les característiques dels espais docents i específics per a l'aprenentatge com les dels recursos tecnològics per a l'assoliment i l'avaluació de les competències establertes.

Elements o objectes

- a) Espais docents i específics per a l'aprenentatge
- b) Serveis i recursos tecnològics per a l'aprenentatge i per a l'assoliment i l'avaluació dels objectius o les competències decidits

Estàndard

- La institució té una dotació d'infraestructures, equipaments i serveis que, tenint en compte el nombre d'estudiants i de professors, assegura un desenvolupament adequat del programa.
- La institució té establerta una política de convenis amb institucions i empreses per garantir, si escau, la realització de pràctiques professionalitzadores.

3.3 L'organització de l'ensenyament

En aquest apartat l'anàlisi fa referència a la dimensió teòrica i pràctica (tant d'aula o laboratori com de pràctiques externes i professionalitzadores) del currículum, a l'organització tutorial dels grups i dels estudiants individuals, a l'organització de l'activitat d'avaluació i a les estratègies per fomentar la mobilitat dels estudiants a Europa.

Elements o objectes

- a) Dimensió teòrica i pràctica (tant d'aula o laboratori com de pràctiques externes i professionalitzadores) del currículum
- b) Organització de l'atenció tutorial de grups i individual
- c) Organització de l'activitat d'avaluació
- d) Criteris d'oferta d'assignatures optatives i de lliure elecció
- e) Estratègies per fomentar la mobilitat dels estudiants a Europa

Estàndard

- L'organització del programa afavoreix que hi hagi un equilibri entre els aspectes teòrics i pràctics.
- L'organització del programa promou el procés d'aprenentatge i estableix els criteris per optimitzar-lo (calendari, horaris, plans docents, organització de l'avaluació i l'atenció tutorial, oferta d'optatives i de lliure elecció, etc.).
- El programa promou la mobilitat dels estudiants, mitjançant l'organització de l'ensenyament i d'altres estratègies específiques.

4. Mecanismes de seguiment i assegurament de la qualitat

4.1 Gestió i supervisió de l'ensenyament

En aquest apartat s'han de tractar temes com ara l'organització del procés de seguiment i assegurament de la qualitat, i també els seus òrgans responsables. Els plans d'estudis haurien d'explicitar la manera com es durà a terme la coordinació dels processos d'ensenyament-aprenentatge i la supervisió corresponent.

Elements o objectes

- a) Òrgans responsables del seguiment i l'assegurament de la qualitat en la implantació del nou títol
- b) Procediments de seguiment de la implantació del pla, amb una atenció especial a la temporització de les fases i accions implicades
- c) Mecanismes de recollida d'informació i difusió, i ús posterior

Estàndard

- Hi ha un sistema d'assegurament de la qualitat vinculat a accions de seguiment i de millora, amb la participació dels diferents agents implicats.
- El sistema intern de qualitat fa ús dels resultats de les experiències prèvies d'avaluació de la titulació.
- La institució estableix un mecanisme per a l'avaluació dels programes, on s'involucren tots els agents, que supervisa la implementació del currículum i el progrés dels estudiants, i que garanteix que els problemes s'identifiquen i se solucionen.
- El programa té establerts els mecanismes adients per registrar i certificar el progrés acadèmic dels estudiants (expedient acadèmic).
- La institució té les eines adequades per recollir i analitzar sistemàticament la informació obtinguda dels estudiants, graduats, professorat i ocupadors, i respondre-hi.

4.2 Gestió de les activitats d'aprenentatge (treball de l'estudiant) i la seva avaluació

Un enfocament formatiu orientat a l'aprenentatge demana (més enllà dels procediments tècnics de l'avaluació) establir mecanismes adequats d'avaluació de la progressió dels estudiants.

Elements o objectes

- Sistema d'avaluació de la progressió dels estudiants (orientat a la verificació de l'adquisició de coneixements i/o habilitats pels estudiants)
- Procediments formalitzats d'atenció tutorial i orientació acadèmica
- Accions o programes específics d'atenció als estudiants
- Coordinació dels processos d'ensenyament i aprenentatge, i la seva supervisió

Estàndard

- Els resultats acadèmics s'analitzen de manera regular, tenint en compte les competències establertes, i els seus resultats s'utilitzen per millorar els processos d'aprenentatge i d'avaluació i associar-los amb estàndards d'aprenentatge.
- El programa té establerts els mecanismes de concreció de les demandes de treball de l'estudiant tenint en compte el conjunt d'assignatures del període lectiu.
- La institució posseeix un sistema de suport a l'estudiant, especialment de tutoria personal, acadèmica i professional.
- El programa té identificats els responsables i els procediments per a la coordinació i la supervisió de l'activitat docent.
- La institució té un procediment per recollir, valorar i integrar els suggeriments i les reclamacions dels estudiants, i aprofitar la informació per millorar els processos d'aprenentatge.

5. Resultats

Els resultats aconseguits pels estudiants i la satisfacció dels agents constitueixen criteris de rellevància per valorar la qualitat de la titulació.

Elements o objectes

- Nivell de formació assolit
- Taxa d'èxit
- Durada mitjana dels estudis
- Satisfacció dels estudiants i graduats

Estàndard

- Els resultats acadèmics reflecteixen l'assoliment dels objectius de formació del programa.
- La taxa d'èxit està d'acord amb les característiques dels estudiants i amb l'esforç demanat en el programa.
- El programa pot ser completat amb èxit dins el temps previst, tenint en compte les característiques dels estudiants. S'identifiquen i es corregeixen els elements relacionats amb el programa que dificulten aquest objectiu.
- Els resultats de satisfacció dels estudiants i graduats responen a les característiques i expectatives del programa.